

■ Constant met hondje Tikus bij zijn 'Barricade'.

FOTO: AKKE VAN ECK

'BARRICADE' NOG STEEDS IKOON VAN CoBrA

door MAAIKE STAFFHORST

AMSTELVEEN, dinsdag In het Cobra Museum voor Moderne Kunst in Amstelveen opende afgelopen weekend de tentoonstelling 'CoBrA. Terug uit de Hermitage'. Met het gezang van pygmeeën vrouwen tijdens de olifantenjacht werden de bezoekers welkom geheten. Vijfenvijftig jaar geleden veroorzaakte alleen deze muziek al oproer tijdens de opening van de eerste grote CoBrA-tentoonstelling in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Toen draaide de vorig jaar overleden schilder Eugène Brands ter plekke plaatjes uit zijn collectie uitheemse muziek.

'Waanzin tot kunst verheven' en 'Geklad, geklets en geklodder', schreeuwden de krantenkoppen toen over de kunst waarvoor primitieven, naïeven, kinderen en geesteszieken inspiratiebronnen vormden en waarbij de kunstenaars zich overgaven aan wat spontaan opborrelde uit hun onderbewustzijn. Vooral op de vechtpartij die in het Stedelijk Museum uitbrak, tijdens een door de experimentele dichters georganiseerde voordrachtsavond, reageerden journalisten met afschuw op het provocerende gedrag van de losgeslagen groep kunstenaars, die een jaar eerder in Parijs de oprichting van de CoBrA-beweging hadden beklonken. Het

Topstukken Stedelijk na St.-Petersburg in Amstelveen te zien

was een schande dat de toenmalige directeur Willem Sandberg voor dit stelletje de deuren van zijn museum had opengezet.

John Vrieze, directeur van het Cobra Museum, sprak tijdens de opening uit niet de pretentie te hebben het evenement uit 1949 te willen nabootsen, maar wilde er wel aan refereren. Een deel van de werken, die tot en met 11 januari 2004 in het Cobra Museum te zien zijn, hingen tot voor kort in de historische vertrekken van Catharina de Grote in het Staatsmuseum de Hermitage ter gelegenheid van de 300e verjaardag van St.-Petersburg. De presentatie in het Cobra Museum is uitgebreid met prominente werken uit de collectie van het Stedelijk Museum die speciaal werden gemaakt voor de

kom zijn „om de topstukken van internationaal belang in de toekomst weer in vol ornaat te kunnen tonen”.

Voor het werk van de 'koplopers van de nieuwe wereld', zoals de CoBrA-vertegenwoordigers ook wel werden genoemd, ontstond eigenlijk pas in 1965 waardering. Tezamen met Sandberg, die in 1945 directeur werd van het Stedelijk Museum, speelde CoBrA een cruciale rol in het openbreken van het in de naoorlogse periode zeer behoudende kunstklimaat in Nederland.

Met zijn soepele beleid en zijn welwillende houding ten opzichte van de groep maakte Sandberg de tentoonstelling in 1949 mogelijk door de deelnemers op eigen kosten te laten deelnemen. Ter opluistering van die tentoonstelling werden in het museum zelf enkele schilderijen gemaakt. Aangezien de kunstenaars arm waren en zich noodgedwongen moesten beperken tot het werken op bescheiden doeken, zorgde Sandberg voor 'lappen van fors formaat'. Drie hiervan, van Eugène Brands, Constant Nieuwenhuys en Karel Appel, belandden in de collectie van het Stedelijk Museum.

Het prominentste doek, 'Barricade' van Constant, hing bij de ingang. Constant begaf zich vaak op de barricade en schreef diverse manifesten waarin zijn interesse in het marxisme duidelijk naar voren kwam. Het schilderij,

met de opgeheven vuist voor de vrijheid, is het symbool van het provocerende gedachtegoed van Cobra.

'Barricade' markeert ook in het Cobra Museum de ingang van de tentoonstelling. Het werk is voor het eerst buiten het Stedelijk Museum te zien.

De 83-jarige schepper stond er tijdens de opening voortdurend bij in de buurt. „Wat ziet

het er nog prachtig uit. Ik heb het jaren niet gezien, er is goed voor gezorgd. Kijk, die kleuren: zo mooi, precies zoals ik ze heb gemengd. Ik heb het werk in twee dagen gemaakt. Met eigen gekocht materiaal. Het is trouwens niet waar dat we de werken cadeau hebben gegeven aan het Stedelijk, hoor. Appel deed daar in zijn geval niet

moelijk over, maar ik heb vlak voordat Sandberg het Stedelijk verliet, een zaak van gemaakt. Ik wilde waarheid historisch vastlegd hebben. Vervolgens heb ik het werk aan het museum in bruikleen gegeven, want zo'n groot doek kan ik natuurlijk nergens kwijt. Maar nu weet u het: 'Barricade' en blijft van mij.”